

40 lat od podpisania Porozumień Rzeszowsko-Ustrzyckich

Jedno z najważniejszych wydarzeń w dziejach Rzeszowa

Podpisanie 31 sierpnia 1980 r. w Stoczni Gdańskiej porozumienia pomiędzy przedstawicielami komunistycznych władz i strajkujących robotników dało m.in. podstawę prawną do zakładania w całym kraju niezależnych od władz związków zawodowych. Komuniści godząc się ostatecznie na zarejestrowanie robotniczego związku zawodowego – NSZZ „Solidarność”, przez bardzo długi czas nie wyrażali zgody na rejestrację związku zawodowego rolników. 29 grudnia 1980 r. zdesperowani członkowie Federacji Robotników, Rolników i Innych Grup Zawodowych Bieszczadów NSZZ „Solidarność” rozpoczęli strajk okupacyjny w sali konferencyjnej Urzędu Miasta i Gminy w Ustrzykach Dolnych, domagając się spełnienia szeregu postulatów, dotyczących

w gmachu Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie, ale zmienili swoje plany gdy okazało się, że w budynku tym rozmieszczono funkcjonariuszy ZOMO. Wskutek tego, dotychczasowy strajk robotniczy przekształcił się w robotniczo-chłopski. Strajk w „Domu Kolejarza” przybrał znacznie większe rozmiary, gdy 12 stycznia, wskutek interwencji oddziałów ZOMO, strajk w Ustrzykach Dolnych został rozbity, a część uczestniczących w nim rolników dołączyła do strajkujących w Rzeszowie robotników i rolników. Do rzeszowskiego strajku dołączyli się także przedstawiciele NSZZ „S” z Krakowa, Szczecina, Torunia, Jastrzębia, Słupska, Radomia, Jarosławia i Ustrzyk Dolnych. Tym samym stał się on wielkim protestem ponadregionalnym, w którym

Warunki spartańskie, ale odpocząć też trzeba było...

rozmów ze strajkującymi. 1 lutego 1981 roku rozpoczęły się rozmowy pomiędzy przedstawicielami przybyłej z Warszawy Komisji Rządowej i Komitetem Strajkowym. Rozmowy te, przerywane i wznawiane, zakończył się ostatecznie podpisaniem w nocy z 18 na 19 lutego porozumienia, w którym władze PRL zobowiązały się do zrealizowania większości postulatów wysuwanych przez rolników. Najistotniejszym z nich było uznanie chłopskich gospodarstw za trwały element gospodarki narodowej, przy równouprawnieniu wszystkich sektorów rolnictwa, co oznaczało rezygnację z planów kolektywizacji, czyli tworzenia nowych PGR-ów. W porozumieniu znalazł się też zapis zapewniający bezpieczeństwo wszystkim uczestnikom protestu. Nie udało się natomiast osiągnąć porozumienia w sprawie realizacji podstawowego postulatu protestujących, czyli zgody władz na rejestrację rolniczej „Solidarności” („S” rolników zarejestrowana została dopiero 12 maja 1981 roku). 20 lutego porozumienie z przedstawicielami rolniczej „S”

władze podpisały także w Ustrzykach Dolnych. Nieco wcześniej, bo już 18 lutego, podpisane zostało porozumienie dotyczące podziału majątku po byłej WRZZ, zgodnie z którym rzeszowska „S” otrzymała czasowo do użytkowania na cele związkowe pomieszczenia w budynku po rozwiązanej WRZZ.

Rzeszowski strajk, łącznie z rozpoczętym nieco wcześniej strajkiem w Ustrzykach Dolnych (rozbitym przez ZOMO), trwał aż przez 52 dni. Strajk w Domu Kolejarza był doskonale zorganizowany i sprawnie kierowany. Porządku strzegły wystawione przez największe rzeszowskie zakłady pracy służby porządkowe. W sali widowiskowej Domu Kolejarza codziennie odprawiane były msze św., a uczestnicy protestu mogli tam także skorzystać ze spowiedzi świętej. W sali tej odbywały się także czasami występy artystyczne. Działały m.in.: strajkowa służba zdrowia, kuchnia, sekretariat i biuro przepustek. Drukowano ulotki i materiały informacyjne. Wydawano także gazetę strajkową „Trwamy”.

Jerzy Klus

Niekończące się rozmowy...

głównie problemów lokalnych. Dołączyli do nich wkrótce rolnicy z innych regionów kraju, przez co strajk nabrał charakteru ogólnopolskiego. Protestujących rolników wsparli członkowie pracowniczej „S” z Rzeszowa, Przemysła i Krosna. W przyjętej 29 grudnia uchwale rzeszowski Międzyzakładowy Komitet Założycielski NSZZ „S” uznał, że determinacją strajkujących rolników podyktowana jest bezsilnością wobec często przestępczych działań władz.

Tymczasem 2 stycznia 1981 r. członkowie „S” z kilku rzeszowskich zakładów pracy rozpoczęli strajk okupacyjny w budynku „Domu Kolejarza”, będącego siedzibą byłej WRZZ, domagając się sprawiedliwego podziału majątku po rozwiązanej centrali komunistycznych związków zawodowych, a jednocześnie także spełnienia postulatów strajkujących rolników z Ustrzyk i rejestracji rolniczej „S”. 5 stycznia do rzeszowskiego strajku przyłączyli się rolnicy, którzy pierwotnie planowali rozpocząć oddzielny strajk okupacyjny

uczestniczyło równocześnie około 300 a nawet 400 osób (w związku z rotacją strajkujących ich liczba się zmieniała). Postulaty strajkujących wsparł polski Kościół. 6 lutego delegację strajkujących rolników przyjął Prymas Polski ks. abp Stefan Wyszyński, a cztery dni później zdecydowanego poparcia udzieliła chłopskiemu ruchowi związkowemu Rada Główna Episkopatu Polski. Informacje o wielkim strajku w Rzeszowie podawać zaczęły media na całym świecie, a przedstawiciele niektórych z nich przybywali do naszego miasta, pragnąc na bieżąco relacjonować rozgrywające się w nim wydarzenia. W niektórych światowych mediach Rzeszów określany był wówczas mianem strajkowej stolicy Polski. Pod koniec stycznia w Rzeszowie pojawili się przedstawiciele władz krajowych NSZZ „S”, w tym przewodniczący Lech Wałęsa.

Rozmiary protestu i determinacja uczestniczących w nim robotników i rolników zmusiły władze komunistyczne do rozpoczęcia

Uroczystości upamiętniające 40. rocznicę podpisania porozumień rzeszowsko-ustrzyckich oraz powstania NSZZ RI „Solidarność” odbyły się 21 lutego 2021 r. w Rzeszowskiej Katedrze. W mszy świętej uczestniczyli sygnatariusze porozumień, członkowie rolniczej Solidarności, parlamentarzyści, przedstawiciele władz państwowych, samorządu oraz działacze NSZZ „Solidarność” Regionu Rzeszowskiego. Mszę koncelebrowali metropolita przemyski oraz ordynariusz diecezji rzeszowskiej z biskupami pomocniczymi. Po nabożeństwie uczestnicy obchodów złożyli kwiaty pod tablicą upamiętniającą arcybiskupa Ignacego Tokarczuka, pod pomnikiem św. Jana Pawła II oraz pod tablicą znajdującą się na dawnym Domu Kolejarza.